

Strona główna>Roszczenia pieniężne>Zabezpieczenie aktywów w toku postępowania w państwach członkowskich UE

Jeśli chodzi o wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych, bieżące procedury i postępowania wszczęte przed końcem okresu przejściowego będą nadal prowadzone na mocy prawa UE. W portalu e-Sprawiedliwość do końca 2024 r. będą nadal aktualizowane informacje dotyczące Wielkiej Brytanii na podstawie dwustronnej umowy z tym krajem.

Zabezpieczenie aktywów w toku postępowania w państwach członkowskich UE**Szkocja****1 Jakie wyróżnia się rodzaje środków?****Zajęcie na zabezpieczenie (*diligence on the dependence*)**

Zajęcie na zabezpieczenie to środek zabezpieczający stosowany w przypadku, gdy postępowanie sądowe jest w toku, lub na krótko przed wszczęciem postępowania. Stosując ten środek, powód (wierzyciel) może zabezpieczyć majątek pozwanego, aby zapewnić zaspokojenie swojej wierzytelności na podstawie dowolnego orzeczenia (wyroku) wydanego na jego rzecz w toku postępowania sądowego.

Wyróżnia się dwa rodzaje zajęcia na zabezpieczenie. Pierwszym z nich jest zabezpieczające zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej (*arrestment on the dependence*) – w ramach tej metody powód w postępowaniu dotyczącym wypłaty środków pieniężnych może skutecznie „zamrozić” środki pieniężne lub rzeczy pozwanego znajdujące się w posiadaniu osoby trzeciej. Po zastosowaniu tego środka osoba trzecia nie może wypłacać środków pieniężnych ani przenosić własności rzeczy należących do dłużnika. Drugim rodzajem zajęcia na zabezpieczenie jest zabezpieczający zakaz zbywania składników majątku (*inhibition on the dependence*) uniemożliwiający pozwanemu przenoszenie własności lub zbywanie majątku dziedzicznego będącego jego własnością. Środek ten stosuje się w odniesieniu do gruntów lub budynków, a nie środków pieniężnych lub ruchomości – uniemożliwia on pozwanemu rozporządzania należącym do niego majątkiem w sposób, który mógłby wywrzeć negatywny wpływ na roszczenie powoda, np. przez dokonanie sprzedaży majątku i rozporządzenie zyskami z takiej sprzedaży.

Zabezpieczające zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej i zabezpieczający zakaz zbywania składników majątku można przekształcić w standardowe środki zabezpieczające stosowane w toku postępowania egzekucyjnego po wydaniu orzeczenia na rzecz powoda w toku postępowania sądowego.

Zajęcie tymczasowe

Zajęcie tymczasowe to tymczasowy środek zabezpieczający zbliżony do zajęcia na zabezpieczenie umożliwiający powodowi zajęcie ruchomości pozwanego w sytuacji, w której postępowanie sądowe jest nadal w toku. Jego zastosowanie skutecznie uniemożliwia pozwanemu rozporządzanie zajęętą ruchomością znajdującą się w jego posiadaniu do chwili zakończenia postępowania. Zajęcia tymczasowego nie można jednak stosować w odniesieniu do rzeczy znajdujących się w miejscu zamieszkania dłużnika ani w odniesieniu do niektórych określonych składników majątku. Po wydaniu orzeczenia zajęcie tymczasowe nie przekształca się w zajęcie na potrzeby postępowania egzekucyjnego; zanim zajęte rzeczy będą mogły zostać sprzedane na licytacji, należy uiścić opłatę na poczet kosztów postępowania egzekucyjnego i opłatę z tytułu kolejnego zajęcia.

Zakaz tymczasowy

Zakaz to postanowienie sądu uniemożliwiające osobie dokonanie określonych czynności, np. zbycie majątku – można zatem korzystać z niego w celu utrzymania majątku pozwanego w jego obecnym stanie. Zakaz tymczasowy wywołuje takie same skutki prawne co zwykły nakaz, ale zasadniczo wydaje się go na wczesnym etapie postępowania sądowego po złożeniu stosownego wniosku, przed przeprowadzeniem analizy stanu faktycznego. Z tego względu jest on bardziej podatny na zaskarżenie i łatwiej jest go uchylić.

Zabezpieczenie dokumentów i innych składników majątku

Sąd może wydać postanowienie w celu tymczasowego zabezpieczenia dokumentów i innych składników majątku (uwzględniając grunty) zapewniające stronie możliwość zabezpieczenia dowodów rzeczowych lub zgromadzenia dowodów.

2 Jakie są warunki orzeczenia takich środków?**2.1 Postępowanie****Zajęcie na zabezpieczenie**

Zajęcia na zabezpieczenie można dokonać wyłącznie na podstawie postanowienia sądu. Nakaz zabezpieczającego zajęcia majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej lub zabezpieczający zakaz zbywania składników majątku, a także nakaz zajęcia tymczasowego może wydać zarówno Court of Session, jak i *sheriff court*. Zabezpieczające zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej i zajęcie tymczasowe jest zasadne wyłącznie w przypadku roszczenia dotyczącego zapłaty określonej sumy pieniężnej innej niż suma pieniężna na pokrycie wydatków. Wydanie zabezpieczającego zakazu zbywania składników majątku jest zasadne, jeżeli w pozwie zwrócono się o zastosowanie podobnego środka, o nałożenie na pozwanego obowiązku przekazania majątku dziedzicznego powodowi lub o ustanowienie zabezpieczenia rzeczowego na majątku dziedzicznym.

W toku postępowania przed *sheriff court* powód dąży zazwyczaj do wydania postanowienia o zajęciu na zabezpieczenie, występując ze stosownym pozwem. Pozew zawiera roszczenie powoda. Zajęcie na zabezpieczenie może obowiązywać przez dowolny okres do chwili wydania prawomocnego orzeczenia na rzecz powoda. Następnie nakaz zabezpieczającego zajęcia majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej, zabezpieczający zakaz zbywania składników majątku lub nakaz zajęcia tymczasowego doręcza zazwyczaj *sheriff officer* (urzędnik sądu powołany do celów doręczania pism i wykonywania nakazów).

W postępowaniu przed Court of Session (sądem cywilnym najwyższej instancji w Szkocji) postanowienia w przedmiocie zajęcia na zabezpieczenie wydaje się na wniosek. *Lord Ordinary*, czyli dowolny sędzia izby niższej (Outer House) Court of Session, może następnie wydać nakaz dokonania zajęcia. Nakaz zabezpieczającego zajęcia majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej, zabezpieczający zakaz zbywania składników majątku lub nakaz zajęcia tymczasowego doręcza zazwyczaj *messenger-at-arms* (urzędnik Court of Session powołany do celów doręczania pism i wykonywania nakazów sądowych).

Zabezpieczenie dokumentów i innych składników majątku

Jeżeli nie wszczęto jeszcze postępowania, którego dotyczą dokumenty lub składniki majątku, wydanie postanowienia przez sąd będzie wiązało się z koniecznością wykazania przez powoda, że postępowanie cywilne zostanie prawdopodobnie wszczęte oraz że w jego toku może dojść do wystąpienia wątpliwości dotyczących stosownych dokumentów lub innych składników majątku. W toku postępowania, które zostało już wszczęte, postanowienie zostanie

wydane wyłącznie w przypadku, gdy powód wykaże, że jest to konieczne w celu zapewnienia mu możliwości potwierdzenia swoich twierdzeń (tj. wykazania prawdziwości argumentów, które przedstawił w sprawie). Jeżeli sąd uwzględni wniosek, w postanowieniu wskazane zostaną działania, które pozwany musi podjąć, aby zastosować się do przewidzianych w nim środków. Następnie odpis uwierzytelniony postanowienia doręcza się stronom, przeciwko którym jest ono skierowane.

2.2 Najważniejsze warunki

Zajęcie na zabezpieczenie

Zajęcie na zabezpieczenie to środek uznaniowy, a sądy nie wydadzą nakazu jego dokonania, jeżeli nie zostaną spełnione przesłanki określone w przepisach ustawy z 1987 r. o dłużnikach w Szkocji [Debts (Scotland) Act 1987] oraz jeżeli w ocenie sądów nie będzie to zasadne, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy. Do powoda będzie należało przekonanie sądu, że wydanie postanowienia jest zasadne.

Zakaz tymczasowy

Przed wydaniem zakazu tymczasowego sędzia upewnia się co do pilności i zasadności sprawy. Sędzia wyda taki zakaz, jeżeli uzna to za stosowne, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy i jeżeli będzie miał pewność, że w przypadku braku zakazu tymczasowego powód byłby narażony na większe niedogodności niż niedogodności, na które narażony zostałby pozwany w rezultacie wydania zakazu.

Zabezpieczenie dokumentów i innych składników majątku

Wydanie postanowienia przez sąd będzie wiązało się z koniecznością wykazania przez powoda, że postępowanie cywilne zostanie prawdopodobnie wszczęte oraz że w jego toku może dojść do wystąpienia istotnych wątpliwości dotyczących dokumentów lub innych składników majątku. Jeżeli wszczęto już postępowanie cywilne, postanowienie zostanie wydane wyłącznie wówczas, gdy powód wykaże, że jest to zasadne (zob. pkt 2.1 powyżej).

3 Przedmiot i charakter takich środków

3.1 Jakie składniki majątku mogą podlegać takim środkom?

Zajęcie na zabezpieczenie

Zajęcie rzeczy lub środków pieniężnych znajdujących się w posiadaniu osoby trzeciej skutkuje ich „zamrożeniem”. Taką osobę trzecią określa się mianem osoby, w której posiadaniu znajduje się zajęty majątek (*arrestee*). Wierzyciel nie może wejść w posiadanie zajętych w ten sposób środków pieniężnych ani rzeczy ani sprzedać ich przed wydaniem orzeczenia. W przypadku wydania orzeczenia na rzecz powoda środki pieniężne mogą zostać wydane z urzędu – wydanie rzeczy wiąże się jednak z koniecznością wytoczenia powództwa o wydanie rzeczy, którą zajęto u osoby trzeciej (*action of furthcoming*).

Zakaz zbywania składników majątku to osobisty środek zabezpieczający uniemożliwiający pozwanemu rozporządzanie lub ustanawianie zabezpieczenia na należących do niego składnikach majątku dziedzicznego ze szkodą dla wierzycieli. Zakazy zbywania składników majątku wydaje się wobec majątku dziedzicznego stanowiącego własność pozwanego, a nie majątku będącego należną mu wierzytelnością u osoby trzeciej.

Zajęcia tymczasowego można dokonać w celu zajęcia ruchomości rzeczowych, z zastrzeżeniem określonych wyjątków. Wyjątki te obejmują wszelkie rzeczy znajdujące się w miejscu zamieszkania pozwanego, przedmioty, których pozwany potrzebuje do wykonywania zawodu lub prowadzenia działalności gospodarczej, łatwo psujące się towary oraz pojazd pozwanego, o ile jego wartość nie przekracza określonej kwoty.

Zakaz tymczasowy

Zakaz tymczasowy uniemożliwia pozwanemu dokonanie określonej czynności ze skutkiem natychmiastowym. Może on skutkować pozbawieniem pozwanego lub osoby trzeciej możliwości podejmowania jakichkolwiek czynności w odniesieniu do dowolnego składnika majątku.

Zabezpieczenie dokumentów i innych składników majątku

Court of Session i *sheriff court* dysponują szerokimi uprawnieniami w zakresie zabezpieczania dokumentów i innych składników majątku (uwzględniając grunty), które mogą okazać się istotne w toku jakiegokolwiek postępowania sądowego będącego aktualnie w toku lub przyszłego postępowania sądowego, sprawowania nad nimi nadzoru i dokonywania ich zajęcia. Sąd może nakazać przedstawienie i odzyskanie dowolnego tego rodzaju majątku, a także pobranie próbek i poddanie ich analizie.

3.2 Jakie skutki mają te środki?

Zajęcie na zabezpieczenie

Zabezpieczające zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej skutkuje „zamrożeniem” należących do pozwanego rzeczy lub środków pieniężnych znajdujących się w posiadaniu osoby trzeciej. Jeżeli osoba trzecia rozporządzi zajętymi składnikami majątku, będzie ponosiła z tego tytułu odpowiedzialność przed powodem w zakresie odpowiadającym wartości tego majątku. Jeżeli powód wygra sprawę, przysługiwało mu będzie prawo pierwszeństwa do zajętego majątku. Zabezpieczające zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej prowadzi do zamrożenia tego majątku, ale nie skutkuje przeniesieniem prawa własności do majątku na powoda.

Wskutek zabezpieczającego zakazu zbywania składników majątku powód nie nabywa praw rzeczowych do majątku – powód nie może objąć majątku w posiadanie ani go sprzedać. Przedmiotowy środek zabezpieczający ma na celu zachowanie majątku wchodzącego w skład masy upadłości pozwanego, a tym samym uniemożliwienie mu jego zbycia lub ustanowienia na nim zabezpieczenia. Jakakolwiek dobrowolna czynność prawna wywierająca wpływ na majątek dokonana po dniu wydania zakazu może zostać unieważniona przez powoda w zakresie, w jakim naraża jego interesy na szwank.

Zakaz tymczasowy

Jeżeli pozwany nie zastosuje się do zakazu, powód może wszcząć przeciwko niemu postępowania z tytułu naruszenia zakazu. Jeżeli pozwany uzna roszczenie powoda lub jeżeli powód wykaże zasadność swojego roszczenia, na pozwanego można nałożyć karę grzywny lub – potencjalnie – karę pozbawienia wolności.

Zabezpieczenie dokumentów i innych składników majątku

Niezastosowanie się do nakazu może skutkować wydaniem wyroku zaocznego w toku postępowania głównego przeciwko stronie, która dopuściła się tego naruszenia. Ponadto takie naruszenie może dawać podstawy do wszczęcia postępowania w przedmiocie obrazy sądu przeciwko osobie znajdującej się w posiadaniu dokumentu lub składnika majątku wskazanego w nakazie.

3.3 Jak długo obowiązują takie środki?

Zajęcie na zabezpieczenie

Jeżeli chodzi o zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej, w przypadku wygrania sprawy przez pozwanego zabezpieczające zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej uchyla się z chwilą wydania prawomocnego orzeczenia. Jeżeli powód wygra sprawę, nakaz zajęcia można wykonać przez okres trzech lat od dnia wydania orzeczenia.

Zakaz zbywania składników majątku uniemożliwia pozwanemu rozporządzanie lub ustanawianie zabezpieczenia na należących do niego składnikach majątku dziedzicznego. Po wydaniu orzeczenia zabezpieczający zakaz zbywania składników majątku przekształca się z urzędu w zakaz zbywania składników majątku. Zakaz zbywania składników majątku utrzymuje się w mocy przez okres pięciu lat, przy czym dopuszcza się możliwość jego przedłużenia.

Jeżeli wydano nakaz zajęcia tymczasowego, taki nakaz obowiązuje przez okres sześciu miesięcy lub do chwili jego uchylecia. Jeżeli powództwo wytoczone przeciwko pozwanemu zakończy się niepowodzeniem, będzie to skutkowało również uchYLENIEM nakazu zajęcia tymczasowego.

Zakaz tymczasowy

Zakaz tymczasowy pozostaje w mocy do chwili jego uchylenia lub do chwili wydania prawomocnego orzeczenia w sprawie. Jeśli zakaz obowiązuje przez ściśle określony czas, pozostaje w mocy do chwili upływu terminu, na który go wydano.

Zabezpieczenie dokumentów i innych składników majątku

Nakaz zaczyna obowiązywać w dniu wydania prawomocnego orzeczenia w sprawie.

4 Czy istnieje możliwość odwołania od takiego środka?

Zajęcie na zabezpieczenie

Pozwany może wystąpić do sądu o wydanie zakazu uniemożliwiającego dokonanie zabezpieczającego zajęcia majątku znajdującego się u osoby trzeciej w dwóch sytuacjach. Po pierwsze, jeżeli na pierwszy rzut oka można stwierdzić, że dokonanie takiego zajęcia było niewłaściwe, tzn. jeżeli dokonano go bez nakazu, z naruszeniem obowiązujących przepisów, w złej woli lub bez uprawdopodobnienia żądania. Po drugie, jeżeli pozwany wniósł do sądu kwotę główną będącą przedmiotem roszczenia.

Jeżeli wydano nakaz dokonania zajęcia na zabezpieczenie, pozwany lub dowolna inna osoba mająca interes w sprawie może wystąpić o jego uchylenie lub ograniczenie. Uchylenie nakazu skutkuje jego całkowitym zniesieniem wraz ze wszelkimi związanymi z nim środkami zabezpieczającymi. Jeżeli zabezpieczające zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej lub zajęcie tymczasowe dokonane na podstawie postanowienia lub zabezpieczający zakaz zbywania składników majątku wydany na podstawie postanowienia zostaną uznane za niekompletne, wówczas zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej, zakaz zbywania składników majątku lub zajęcie należy uchylić.

Jeżeli postanowienie jest ważne, ale zajęcie majątku znajdującego się w posiadaniu osoby trzeciej, zakaz zbywania składników majątku lub zajęcie tymczasowe okazało się nieskuteczne albo niezgodne z prawem, zajęcie na zabezpieczenie może podlegać ograniczeniu.

Jeżeli pozwany dąży do uchylenia lub ograniczenia zajęcia na zabezpieczenie, obowiązek udowodnienia, że środki te nie powinny zostać uchylone ani ograniczone, spoczywa na powodzie. Sąd może również zwrócić się do pozwanego o wniesienie kaucji (zabezpieczenia) służącej zagwarantowaniu, że w przypadku gdy przegra on sprawę, zajęte środki pieniężne lub ich równowartość lub – częściej – całość długu będącego przedmiotem roszczenia zostaną przekazane powodowi.

Zakaz tymczasowy

Na postanowienie o ustanowieniu lub odmowie ustanowienia zakazu tymczasowego wydane przez *sheriff court* stronie przysługuje zażalenie do głównego sędziego (*sheriff principal*) (starszego rangą sędziego w okręgu) bez konieczności uzyskania zgody lub zażalenie do Court of Session po uzyskaniu zezwolenia.

Strona może wnieść zażalenie na wydane przez Court of Session postanowienie o ustanowieniu lub odmowie ustanowienia zakazu tymczasowego w terminie czternastu dni od dnia wydania tego postanowienia.

Zabezpieczenie dokumentów i innych składników majątku

Strona może wnieść zażalenie na wydane przez *sheriff court* postanowienie o zabezpieczeniu dokumentów lub składników majątku w terminie czternastu dni od dnia wydania tego postanowienia.

W postępowaniu przed Court of Session każda osoba, która otrzymała postanowienie o zabezpieczeniu dokumentów lub składników majątku, może stawić się przed sądem i wnieść zażalenie na to postanowienie. Przy wykonywaniu nakazu zabezpieczenia dokumentów i innych składników majątku urzędnik, któremu sąd powierzył to zadanie, poinformuje osobę, przeciwko której skierowany jest nakaz, o przysługującym jej prawie do skorzystania z porady prawnej. Jeżeli osoba dąży do uzyskania pomocy prawnej w celu otrzymania wsparcia przy podjęciu decyzji o tym, czy zwrócić się do sądu o zmianę postanowienia, urzędnik sądowy nie rozpocznie czynności związanych z przeszukaniem, zajęciem ani zabezpieczeniem składników majątku figurujących w sporządzonym wykazie.

Powiązane strony

Szkocka Służba Sądów i Trybunałów

Accountant in Bankruptcy (rządowa agencja ds. upadłości)

Ostatnia aktualizacja: 28/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.